

Најпластичнији пример контрадикције и бесмисла универзалних људских права у контексту њихове вештачке имплементације у домаћи правни систем је питање људских права хомосексуалаца. Мноштво чланака у литератури је објављено на ову тему, али је свакако разлог многих опречних тумачења како људских права хомосексуалаца, тако и начелних универзалних људских права, суштинска чињеница да је створен вакуум између интернационалног правног система о људским правима и адекватних модела који би чинили контуре локалног начина изражавања о вредностима и значењима универзалних људских права.

Разлике у схватању и доживљавању проблема хомосексуализма леже управо у дубокој разлици западне, источне, и осталих култура, док је процес политичке и економске глобализације значајно потенцирао ове разлике, посебно у домену етичких и правних наука. Легализација индивидуалних права хомосексуалаца је потреба коју наше друштво обавезује у складу са демократизацијом друштва и приближавањем европској заједници. Међутим, ова легализација не треба и не може да постане универзална у смислу прихватања свих захтева хомосексуалаца, као што су геј парада поноса у самом центру града и сличне промоције и активности у јавном животу као општеприхваћене норме.

Процес глобализације у форми надирућег идеолошког "империјализма" у погледу тумачења и имплементације закона о људским правима, натерао је многе чланице УН да одбаце једнострано тумачење и имплементацију универзалних људских права, и у исто време, помогао им да очувају своју културу, религију, навике, обичаје, и обрасце колективне свести. Ови процеси освешћења у тумачењу људских права у контексту унутрашњих културних, религијских и традиционалних вредности су потреба која има јако утемељење у интернационалном правном систему. Овако схваћена и имплементирана, људска права ће бити мера вредности једног друштва, њен унутрашњи амбијент у коме се одвијају друштвена комуникација и демократски процеси.

Људска права у Србији, нажалост, била су деценијама у идеолошкој функцији, понајпре комунистичке олигархије, а сада можда још више, глобалне светске администрације. Данас, по инерцији и у форми осцилације клатна на сату, овај тренд некритичне примене универзалних људских права се наставља, само сада на штету културних, економских и социјалних права и слобода, а све у име људских права. У том смислу, забрана геј параде у најужем центру града је управо одбрана како оних културних права, тако и религијских и традиционалних вредности нашег друштва, које су, иначе, законска и морална обавеза државе Србије. Дакле, то је кључно демократско питање.

Кршење људских права је, нажалост, постало рутина у целом свету судећи по *Amnesty international*, 2004. Наиме, до значајнијег кршења људских права није дошло само у неколико земаља као што су: Холандија, Норвешка, Данска, Исланд и Костарика.

ЛГБТ покрет

Платонов идеал љубави, а још више стоичко поимање природног права да човека покреће смисао, односно разлог, несумњиво су снажно утицали на то да се право на доживљавање сексуалности и љубави узме као природно право сваке индивидуе на своју аутономност, односно индивидуалност. Много векова касније, грађански покрет за једнака права и слободу афро-америчких црнаца изродио је један потпуно нов покрет људи који су такође вековима били неоправдано и сурово дискриминисани. Иако је овај покрет имао сасвим другачију позадину и циљ, смисао геј покрета је био инспирисан истим вредностима које су утиснуте у темеље америчке демократије: "живот, слобода, и право на креирање сопствене среће".

Концепт природног права не само што је снажно утицао на класичну филозофију реализма већ је изродио концепт сексуалне оријентације као природног права широко прихваћену у ЛГБТ покрету и "queer" теорији. Наиме, овом теоријом се покреће питање једне шире визије и домена сексуалне оријентације и субкултуре, по којој се ставља акценат на перформативну природу хомосексуалности (J. Butler, 1990). Ово у суштини значи да нечији пол и идентитет није чисто наслеђе, односно сексуална оријентација не зависи од пола како је то Theresa de Lauretis дефинисала (1990), већ је резултат личне идентификације као такве (Halperin, 1992). Ношен овом идејом, ЛГБТ покрет је спонтано или не, прерастао у шири друштвени покрет - "identity politics" која ставља ову популацију у неку врсту политички организоване класе друштва, односно мањинске групе. ЛГБТ покрет је постепено прерастао у мањинску групу у погледу грађанских права, међутим, друге струје у ЛГБТ покрету као што је то нпр. Altman Dennis (1982), не деле исто мишљење у вези са значењем и смислом "identity politics" погледа на свет.

Мањинска права, иначе подразумевају заштиту мањине од дискриминације, заштиту и промоцију њиховог идентитета, и фер учествовања у политичком животу. Она обухватају, у суштини, индивидуална права чланова разних етничких, говорних, религиозних и сексуалних мањинских група, као и колективна права која су усклађена са мањинским. Покушај да се дефинишу права по основи сексуалне оријентације, међутим,

доживео је строгу осуду многих чланица УН, за разлику од Европске Уније која је у више конвенција о правима мањина, (OSCE документ 1990, Амстердамски уговор 1997, итд) уважила мањинска права ЛГБТ покрета, али у културно-религијским оквирима сваке чланице.

Највећи прогрес ЛГБТ покрет направио је када су Америчка психијатријска асоцијација (ДСМ 4) и Светска здравствена организација (СЗО) уклониле дијагнозу хомосексуализма као менталне болести у својој и ЦД-10 класификацији болести. Међутим, дијагноза хомосексуализма није потпуно избачена из ових класификација, већ је предефинисана у его-дистоничну сексуалну оријентацију, тј. у групу "психолошких болести и болести понашања удружених са сексуалним развојем". Сексуална оријентација сама за себе не сматра се за менталну болест. Овим је стављена тачка на вековну дискриминацију хомосексуалаца као ментално оболелих особа.

Међутим, објашњење хомосексуализма само кроз медицинску или правну призму погрешно је због тога што се овај проблем мора ставити у шири друштвени и културни контекст, без обзира на универзалност манифестовања ове појаве. Реферисање хомосексуализма као природне појаве која је присутна и у животињском свету више је од аматерског и вулгарно-материјалистичког приступа. Исто тако, оваква објашњења би нас увукла у расправу о негативној и позитивној адаптацији као продукту природне селекције, што је прилично неиспитано подручје за ову појаву.

Европска конвенција о људским правима снажно подржава важност баланса између индивидуалних (мањинских) и колективних права.

Генерално говорећи, концепт људских права имплицира нужну интервенцију државе као њеног чувара не само на појединачном и групном, већ и на колективном нивоу у циљу заштите већинске солидарности, њихове традиције и културне баштине. Наравно, стварна демократија се управо огледа у фином балансу индивидуалних и људских права и слобода уз минималну интервенцију државе.

Важност односа, у смислу конфликта индивидуалног и колективног права, посебно се може видети из артикла Ферко и Кулле (Religious vs Civil Rights of Homosexual Ministers in Danish Folk Church) из кога јасно произилази да садашња пракса европског суда за људска права не уважава индивидуална права ако су у конфликту са традиционалним групним правом. Амстердамски уговор из 1997, који ревидира конвенцију Европске уније о

Да ли је забрана геј параде у центру Београда кршење људских слобода и права?

Пише: Предраг Урошевић
недеља, 02 мај 2010 16:13

људским правима, још више потврђује значај колективног права (већине), и инсистира на ефикаснијој борби против дискриминације сваке врсте. Међутим, овај уговор оставља простор да, свака чланица ЕУ, изгласа закон који ће бити у складу са два главна принципа: установљеном традицијом државе чланице, а онда и интернационалним уговорима према којима се земље чланице обавезују.

Демократска већина креира правни и културни миље у складу са потребама мањине

Представљање геј параде у центру Београда под плаштом борбе за људска, односно, цивилна права овог покрета, више је него аматерско, односно лаичко објашњење. Слобода окупљања и изражавање политичких, културних и религијских погледа на свет је оправдано и дозвољено у сваком слободном и демократском друштву. Међутим, геј парада замаскирана потребом за промоцијом грађанских слобода и изражавањем личног идентитета, нема смисао и значење класичне промоције као што су новине, публикације, брошуре, трибине, филмови итд. Наиме, ова врста промоције суштински нарушава културно-религијски амбијент целе заједнице као предуслов и смисао егзистенције већине, која је у исто време, мерило њихове слободе и демократског избора. Дакле, то није однос мањине наспрам већине, већ базично демократско питање. Уосталом, значења универзалних људских права и јесу у балансу индивидуалних и цивилних права наспрам економских, културних права, као и традиционалних и етичких вредности и норми (full bell thesis).

Свака заједница има права да креира свој културни миље у складу са захтевима демократске већине и у балансу са потребама мањине. Промотивне активности сваке политичке, културне, религијске и сексуалне мањине су неотуђиво грађанско право, како индивидуално, тако и групно. Ова начела су добро позната и неодвојиви су део универзалних људских права. Многобројне конвенције ЕЗ и УН о људским правима и слободама помажу у имплементацији стандарда људских права и слобода, али постоје многобројна ограничења, посебно када се ради о промотивним активностима и геј браковима.

Друштвена теорија учења

У складу са Бандуровом друштвеном теоријом учења (1977), хомосексуализам као општеприхваћена друштвена норма у смислу наметнуте промоције, негативно се одражава на децу у процесу своје сексуалне фиксације и идентитета, која, у процесу

свог психичког развоја, снажно опонашају прихваћене друштвене обрасце и моделе понашања. Процес социјализације личности кроз породицу и друштво, које су незамењиви протективни, едукативни и васпитни фактори, чини стуб демократске стабилности сваке заједнице. Друштвена теорија учења је сама потка ових процеса, од најранијег детињства, без обзира на различит степен генетског потенцијала који свака индивидуа носи у себи (Byrne и Pearson 1993, Zucker et al 1996).

Међутим, истини за вољу, у новије време, доста аутора негира, психолошке факторе као и социјалну теорију учења у развоју хомосексуалне оријентације. У неколико обсервационих студија констатовано је да деца одгајана од стране лезбејки или трансексуалних родитеља, имају хетеросексуалну оријентацију (Green, 1978; Kirpatrick et al, 1981). Међутим, у овој области недостају озбиљна научна истраживања да би се могли извести било какви озбиљнији научни ставови. Интензивно изучавање литературе је исто тако показало да оба поменута фактора, фактор средине и генетски фактор, имају комплексну улогу у настајању хомосексуализма (Lemolla et al 2009, Perrin 2002). Ово објашњава већина студија обављена на близанцима који су били раздвојени у раном детињству.

Универзалност људских права вс. културни релативизам

Присетимо се покушаја глобализације биоетике с аспекта универзалних моралних принципа, полазећи од претпоставке да су људска патња и бол исти за све људе независно од културних и религијских разлика. Њени главни промотери, Joseph Fletcher и Robert Weatch, и аутори Thomas Beauchamp и James Childress (1971), били су некритично прихваћени у многим деловима света, па је дошло до парадокса да се биоетичком анализом може оправдати било који сценарио (Арнетт 2004). Наиме, позивајући се на контроверзне биоетичке принципе многим тешким болесницима у САД, а вероватно и у другим деловима света, живот је био одузет еутаназијом или асистираним самоубиством (књига "Culture of death" Wesley Smith, 2000). Ово објашњава разлику у погледима на нека фундаментална питања у биоетици јеврејске, муслиманске, хришћанске, будистичке, хинду религије и других верских заједница.

Чињеница да је хомосексуализам добио сужени простор у погледу људских права у многим земаља у свету, особито у промотивном смислу, говори о снажном утицају културних, верских и традиционалних фактора који су утицали на доношење коначне одлуке - која ће индивидуална и групна права добити статус општих друштвених норми тј. људских права. Тај процес је питање демократске већине и саме демократије. У том смислу можемо, дакле, да анализирамо и расправљамо о људским правима с аспекта

Да ли је забрана геј параде у центру Београда кршење људских слобода и права?

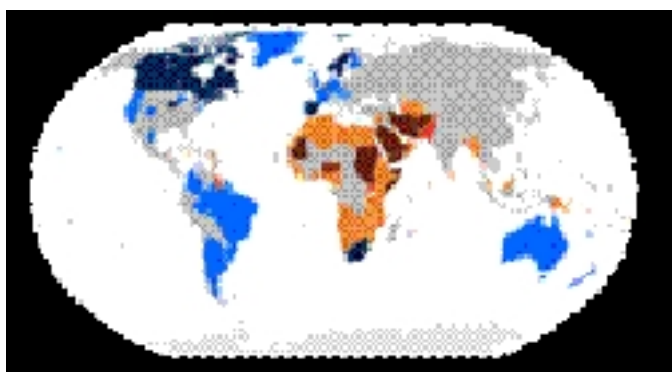
Пише: Предраг Урошевић
недеља, 02 мај 2010 16:13

дефинисања културе једне заједнице као неодвојиви миље у коме људи траже смисао заједничког живота (Baeker, 2000). У контексту ове тврдње и култура једне заједнице може бити узета као контекст демократских права (Kymlicka 1995). Ово има посебан значај у традиционалним заједницама као што су државе са јаким утицајем верских заједница на друштвени живот.

Још тежи задатак је да се успостави хијерархија важности и вредности ових права и начела у реалном животу, затим, како да се успостави хармонија у очигледној контрадикцији истих (Scott 1989). Ови проблеми, нажалост остају отворени за даљне теоретске дискусије. Међутим, постоји консензус око једне суштинске ствари, која је логична по себи, а то је, узајамна условљеност ових права у њиховом свакодневном животу (full belly thesis). Човек не може да буде слободан како политички тако грађански уколико не ужива минимум социјалних, економских и културних права, и обрнуто. Бечка Декларација 1993. потврђује ову логичну претпоставку повезаности и јединствене условљености ових права.

Већина земаља у свету није прихватила промотивне хомосексуалне активности као општеприхваћене друштвене норме.

Колико су ЛГБТ права добила статус људских права и слобода, јасно се може закључити из мапе Слободне Енциклопедије (Википедија 2009). Јасно се може закључити да је велика већина држава и региона у свету одбацила тезу да хомосексуалне активности треба да добију статус људских права и самим тим, да буду правно заштићена.

Тегет плава - признати хомосексуални бракови; сива - непризнати хомосексуални бракови и остале активности хомосексуалаца; плава - непризнати хомосексуални бракови, али препозната права на хомосексуални однос или акт (Аустралија). Остале регије у плавом углавном не препознају хомосексуалне односе као легалне, или су у форми нерегистроване кохабитације (Аргентина и Бразил) или без службених података; окер и

Да ли је забрана геј параде у центру Београда кршење људских слобода и права?

Пише: Предраг Урошевић
недеља, 02 мај 2010 16:13

браон - строго забрањене све хомосексуалне активности, док браон зона укључује чак и смртну казну

Закључак

ЛГБТ покрет данас је прерастао у глобални политички, културни фронт који се активно бори против дискриминације и сексуалне опресије. Облици њихове активности су широке и подразумевају разна лобирања, публикације, филмове, трибине и уличне манифестације или параде поноса. Међутим облик и начин њиховог деловања треба сагледати у ширем културном, религијском, традиционалном и домаћем-специфичном правном контексту, дакле, контекстуално.

Уколико демократска већина прихвати геј промоцију, као што је геј парада у центру Београда, онда је то општеприхваћена манифестација која треба да протекне у складу са свим вредностима једног цивилизованог друштва. Свако насиље и хулиганство, у том случају, били би неприхватљиви и анти демократски.

Забрана геј параде, међутим, у центру града није кршење људских права. Она има своје утемељење у међународном правном систему, и прихваћена је у већини чланица УН. Интернационални правни систем, иако нејединствен и контрадикторан, оставља простор свакој чланици УН да у фином и фер балансу између индивидуалног, групног и колективног права, и контекстуалности њиховог решавања одлучи које су то вредности већине које чине стуб демократских вредности друштва. Дакле, геј парада је, пре свега, демократско питање, а објашњење о забрани геј параде је најмање у светлу сигурности грађана Београда због нарасле хомофобије и могућег насиља. Управо супротно, нестручна, и неадекватна расправа која је претходила забрани параде и скупштинској расправи о људским правима ЛГБТ популације, само производи и продубљује хомофобију и нарушава углед Србије у свету.